

Թէ բաժանորդ բախտի մարմնոյն լեալ հոգին
 Սուզեալ անկցի խոր ի գիշեր տապանին .
 Լուծցի փոշի . Թէ՛ Թեւ ի Թիւս հոլանեալ
 Յընդեսցի յօդս՝ իբրեւ ըզձայն պակասեալ :
 Յետ սին հեծման , յետ գերագոյն հրաժեշտին
 Զիցէ՞ որ զքեզ սիրէ յորոց սիրելին . . .
 Ո՛հ , յայդ խորհուրդ մեծ քեզ լոկ հարց դու խընդիր ,
 Տես զսիրելոյդ մահ , և տուր բան ո՛վ Լսվիր :

ԼԱՄԱՐԴԻՆ

ԱՇԽԱՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Արհամարա :

Հազիւ Թէ 100 տարի անցեր էր
 Սահմանին մահուանը վրայ , որ Լուս-
 բացիները կարգաւորեալ ազգ մը ձեա-
 ցուց , Զ դարուն վերջերը սկսան անոնք
 բոլոր աշխարհքիս տիրելու աչք տնկել :
 Խումբ մը բազմութիւն մեկնեցաւ Լ-
 սիայէն , և հետզհետէ այլ և այլ ցե-
 ղերէ շատնալով , Հռովմէական Լիբրի-
 կէին ալ իշխեց : 711^ն Խելէս-Լա-
 Ֆրօնթէրայի յաղթութեամբ , Սպա-
 նիա բաց էր անոնց առջևը . և իրեք տա-
 րիէն վերջը տիրեցին ամբողջ տէրու-
 թեանը , ինչուան Պիրեննեան լեռները ,
 և մնաց միայն ան այրը ուր որ Սպանիա-
 կան Վոթացուց դիւցազնը Պեդրադիոս
 ամրացաւ : Վրեթէ 800 տարի գնաց ին-
 չուան որ անիկայ իշխանութիւն մը ձե-
 ւանայ . բայց ետքէն Վարոլոս հինգե-
 րորդին զօրանալուն և անոր Թագաւո-
 րութեանը պատճառ եղաւ : Ս երջա-
 պէս ժե դարուն վերջերն Փերդինան-
 դոս և Իզապելա Կրանատայի տիրե-
 ցին , որ Պոպպտիլ՝ Սպանիա եղող
 Սաւրիտանացուց Թագաւորին վերջին
 մայրաքաղաքն էր , ու հոն քրիստոնէու-
 թիւնը տարածեցին : Լսյն միջոցներուն
 Սպանիոյ Լուսբացիները նաեւ Վաղղիոյ
 վրայ ալ յարձրկեցան , բայց Կարողոս-
 Սարդէլ յաղթեց Լստէրահմանին և
 ինքնացքնին արգելեց :

Սակայն Լուսբացիք Ը դարուն ըս-
 կիզները , երբոր զօրաւոր երեւակայու-
 թեամբ մը և իրենց Վուրանին աշ-
 խուժովը վառուած էին , որն որ մեծ կը
 համարէր Յանկութիւնը ու Պատե-
 րազմը , կամ Թէ ըսենք իրենց այնչափ
 ըրած աշխարհակալութիւններուն ե-
 ուանդեամբը քաջալերուած էին , տիրե-
 ցին Սպանիոյ , և երկրին հրաշալեացը
 և կլիմային գեղեցկութեանը սքանչա-
 ցած , հոն զէնքերնին դադրեցուցին ,
 որպէս զի իրենց ըրած աշխարհակա-
 լութիւններուն պտուղը վայելէն . և
 այն ատենէն սկսաւ իրենց լուսաւո-
 րութեան դարը : Լս նորանոր փոփո-
 խութեամբք մէկէն ընկերութիւններ
 և քաղաքականութեան բողբոջներ մէ-
 ջերնին երևցան . և այն ազգն որ ին-
 չուան նոյն ատեն անապատներու և
 միայն պատերազմի դաշտաց մէջ տես-
 նուած էր , ու բարբարոս կը սեպուէր ,
 իր բարեմասնութեամբքը և ուսմանց ու-
 նեցած յարմարութեամբ յայտնապէս
 ցըցուց Թէ որչափ մեծ տպաւորութիւն
 ունի մարդուս սրտին վրայ կրթութիւնը :

Սեւիլիոյ , Վորտովայի և Կրանա-
 տայի Սաւրիտանացիներն՝ որոնք իրա-
 րու հետ անհամբոյր , և իրենց վրէժ-
 խնդրութեանը մէջ անողորբելի էին ,
 վտանգաց մէջ կտրճութիւննին կու-
 զէին ցուցնել , և մարմնոյ և ուժոյ
 կրթութիւնները ամէն բանէ վեր կը
 սեպէին , կարծես Թէ անկէ վերջը
 միայն փառաց և հաճոյից հաճար կ'ապ-
 րէին : Լուսբացուց կրօնքը և սովորու-

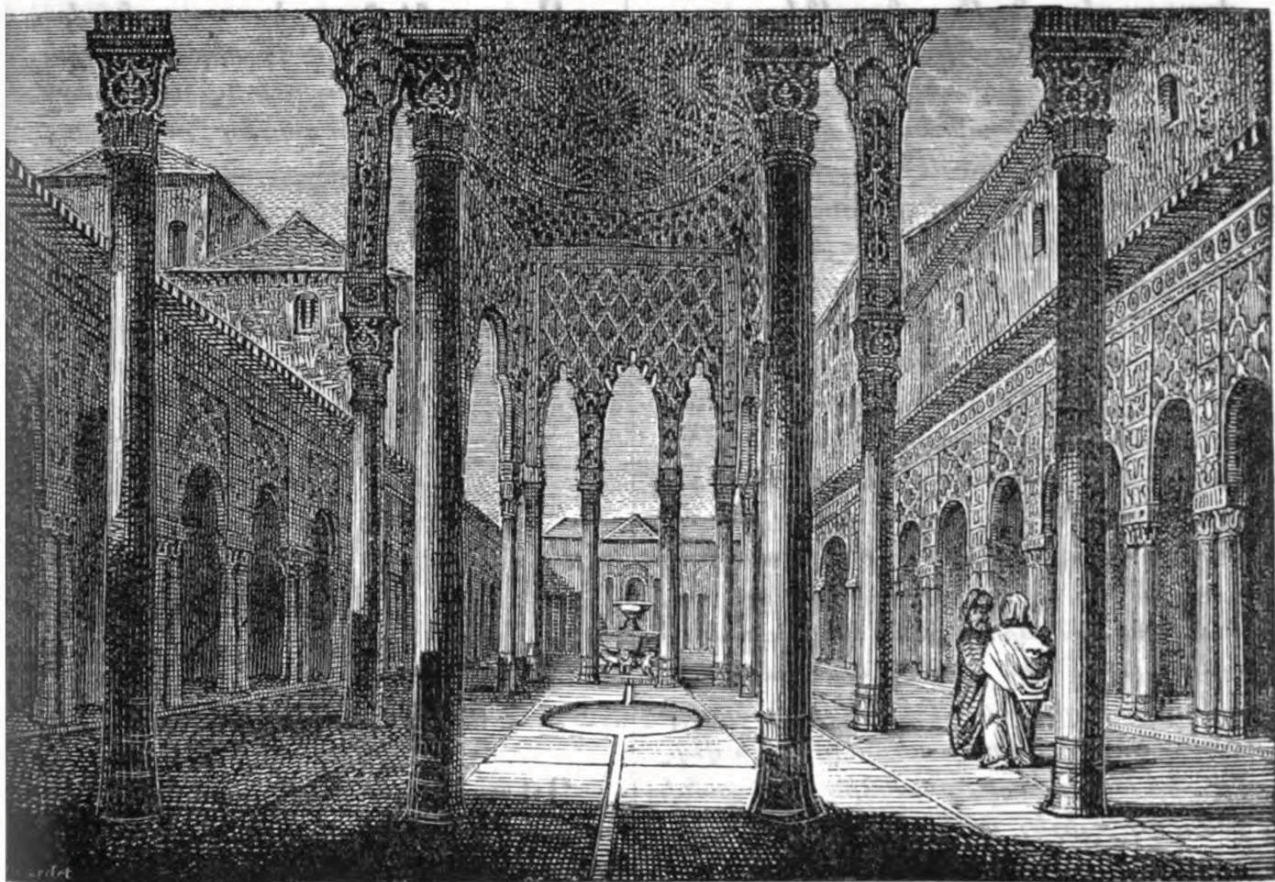
Թիւնները գրեթէ բոլորովին կերպարանափոխ եղան այն նոր օրինաց հետեւելով, և նորանոր բաներու հարկաւորութիւն ունենանք տեսնելով՝ գիտութեանց և արուեստից գտողք եղան։ Իրենց արեւելեան վառվռուն ոգովը ձեռք զարկին ամենայն տեսակ արուեստից, և մէկէն առջի քայլերնուն ցրցուցին ապագայ յառաջագիմութիւնն։ Սպանիոյ մէկ կողմը աւանդութեամբ դեռ ինչուան հիմայ կը պահուին մշակութեան այն օրէնքները, որով որ իրենք ասիական բոյսերը փոխադրեցին։ դարձեալ ան ոռոգման ջրանցքները որոնք իրենց ձեռքովը փորուած են, անբեր դաշտերը հիմա ալ դեռ կը պտղաբերեն։ Երբ բոլոր Եւրոպա նոր կ'իմանար թնդանօթ գործին, իրենք շատոնց Բլէսիւրի պարիսպքը գնդակօծելու գործածեր էին։ իրենք եղան դարձեալ առաջին որ բամբակէ թղթի վրայ գրել սկսան։ Բոլոր գեղարուեստները մշակեցին, որոնք լուսաւորեալ ազգի մը վրայ մեծ ազդմունք ունին, և ազգաց յառաջագիմութեանը մեծապէս նպաստաւորք են։ Բրաբացին, ինչպէս որ առաջ ալ ըսինք, միայն վայելելու համար Սպանիոյ մէջ կեցաւ, և իրեն վայելմունքը կատարեալ ընելու ամէն ջանքը բանեցուց։ Եւ որովհետեւ կենդանի և փափուկ երեւակայութեան տէր է, և պատերազմասէր եռանդան հետ գիտութեանց և հաճոյից սէրը շողկապած, մէկէն նուագածութիւնը և ճարտարապետութիւնը Եւրանատայի ու Բորտովայի մէջ զարգացան. և այս երկու քաղաքները իրենց պայծառութեան ժամանակ՝ միջին դարուց մէջ անանկ էին, ինչպէս Բլէնք և Նուովմ հին ատեն, և Եւրոպայի ամէն կողմերէն հոն կը վազէին։ Հասարակաց գրատուններ բացուեցան, երաժշտութեան տեղեր շինուեցան, յիշատակարաններ կանգնուեցան։ Սիւայն թեթեւ մասեւնագրութիւնը պատիւ գտաւ մէջերին։ Վասն զի զուարճութիւն սիրելը յատուկ բարքն էր Սպանիական Բրաբացուց։ իրենց պէս ազգ մը եղած չէ որ մտածու-

թեան գաղափարնին յայտնի ցրցուցած ըլլան նաեւ գործողութեանց մէջ։ բնաւ ազգ մը չէ թողուցած այնպիսի յիշատակարաններ որոնք հաւաստեալ ու որոշ կերպով նշանակեն իրեն յառաջագիմութեան գրեթէ ամէն մէկ քայլը։ Եթէ զիպտոսի բուրգերը, Փլաւեան ամրիթեատրոնը 'ի Նուովմ, և հնութեան ուրիշ այնչափ շէնքերը ընդհանուր պատմութեան մէջ երեսներ գրաւած են, զանոնք շինել տուող թագաւորաց մեծութիւնը ու հարստութիւնը ցուցնելու, Բլամպրայի պալատներն ալ անմահ յիշատակներ են Սպանիայի Բրաբացուց։ հոն կը տեսնուի իրենց հանճարոյն կնիքը, իրենց բարքը, և կենաց պատկերը։

Ս. Նուովմայրա .

Բլամպրայ կամ Կարմիր քաղաքը, որ ընդհանրապէս կարմրագոյն աղիւնների շինուած ըլլալուն համար այս անունը առած է, Եւրանատայի մէկ ծայրը կ'իյնայ, և այնպիսի բլուր մը վրայ կը հանգչէ, ուսկից կը վազեն Խենիլ և Տարույ գետերը, և չորս կողմը կը պատէ Սէկայի գեղեցիկ դաշտը, որուն գեղեցկութեանը վրայ սքանչացած՝ Սաւրիտանայիք կ'աւանդէին թէ այն դաշտին վրայ եղող երկնքի մասին մէջ է իրենց մարգարէին բնակութեան տեղը։ Հարիւր տարուան մէջ անբաւ գանձ գործածուեցաւ (ԺԳ դարէն ինչուան ԺԳ) ասոր շինութեանը համար, վասն զի Բլամպրայի պալատը 2,500 ոտք երկայնութիւն, և 650 լայնութիւն ունի, և 40 հազար մարդ կրնան մէջը բնակիլ։ Այս միայն զուարճութեանց համար կառուցուած ամարանատան մըն էր,

Ալհամպրայի Առիճոռց գաւիթը .

այլ նաև ապահովութեան բերդ մը քաղաքական խռովութեանց դէմ, որոնք շատ անգամ հանդիպելով, արաբացի իշխանաց վայելքը ու հանդարտութիւն տակնուվրայ կ'ընէին . անոր համար հարկ էր Ալհամպրայի պալատին արտաքուստ զօրութիւն և պատերազմական երևոյթ մը տալ, ինչպէս կը տեսնուի քաղքին մեծ դռնէն ալ . մինչդեռ ներքին կողմը վայելից և հեշտութեան զբօսարան մըն էր : Պալատին չորս կողմի պատերը մուրձ կարմրագոյն էին, բարձր և թանձր պարիսպներով, մեծ ու ահաւոր դղեակներով ու աշտարակներով զինաւորուած . իսկ անոնց ետեւը պալատներ ու զուարճութեանց պարտէզներ : Սենք այս համառօտ ստորագրութիւնս ընելու ատեն՝ չենք կրնար կանոնաւոր կերպով մը աւանդել

1 Ալհամպրայի փայ Օրտգրիս մէջ արդէն որիչ անգամ ալ համառօտ տեղեկութիւն մը դրած ենք . հատ . Գ . եր . 219 :

այն հրաշալեաց նկարագիրը, որոնց բազմութիւնը խեղճ մտքէ վեր կ'երևայ : Հոս կային այնպիսի պալատներ, որոնց յատակը ճերմակ մարմարիոնէ էր, և չորս կողմերնին պզտիկ սրահակներ, որոնք թեթև սիւներու վրայ հաստատուած էին, արմաւենւոյ ճիւղերուն պէս օդուն մէջ . անոնց մէջտեղները աղբիւրներ կը բղխէին, որոնց մաքուր ջուրը մարմարիոններուն վրայ վազելով՝ ընդարձակ աւազաններու մէջ բաժնուէին ետքը այլ և այլ տեղեր կը տարածուէին . անդին գեղեցիկ ծառեր, և զանազան գաւառաց և կլիմայից հոտաւետ բոյսեր . ու կամարակապ ճամբաներուն տակ, ճոխ և ամենազեղեցիկ ոճով շինուած անթիւ սենեակներ կը տեսնուէին, յատակնին բոլոր մարմարիոնէ, պատերը խեցեղէն անօթներու կտորուանքներէ շինուած, որոնք իրենց լուսաւոր ճառագայթներովը մարդու աչքը կ'առնէին . բարձր գմբէթներուն

վրայ ասդիս անդին քանդակներ ու այլ
և այլ նկարներ կը տեսնուէին, նման
հնդկային կերպասուց վրայ երեցած
զարդերուն։ Ըն ամենադժուար և հան-
ճարեղ արուեստին մէջ յայտնի կ'երե-
նար նաև գունոց գեղեցկութիւնը . և
ամէն տեղ շինողը կարծես թէ զարմա-
նալով ըրածին վրայ, և սաստիկ սիրով
յարուելով այն տեղերուն, ոտանաւոր-
ներ ու վիպասանութեանց կտորուանք
և ուրիշ խօսքեր 'ի գովեստ Բստուծոյ,
'ի պատիւ Բրաբացւոց ազգին և Բն-
համայրայի քանդակել տուած էր։ Ըն
սենեակներէն մէկ քանին խիստ ընդար-
ձակ և փառաւոր էին, արևելեան թա-
գաւորի մը արքունիք սեպուելու ար-
ժանի տեղուանք, կամ աւելի լաւ ըսենք՝
առասպելաց մէջ պատմուած զուարճու-
թեանց տեղերուն նման։ Բնհամայրայի
վրայ այս ընդհանուր տեսութենէն վեր-
ջը, կը մնայ մեզի առանձին մէկ քանի
բան ալ յիշել որ աւելի զարմանալի-
ներն են։

Ղադասարանի դռներ, — որն որ հի-
մա Բնհամայրայի մեծ մուտքն է, և կա-
մարին հիմնական քարին վրայ կը տես-
նուի դեռ ան այլաբանական նշանակը
որով Բրաբացիք ուզեր են իմացնել
իրենց թշնամեացը թէ որչափ դժուար
է Բնհամայրայի տիրել. ձեռք մը կը
տեսնուի որ բալլիքի մը կ'երկընայ, ը-
սել ուզելով, որ Բնհամայրա թշնա-
մեաց ձեռքը չմատնուիր, ինչուան որ
բալլիքով չբացուի։

Բռն-ծնէրո- Գա-իւր . — որն Բնհամ-
պրայի հրաշալեաց մէջ ամենէն զարմա-
նալին է, և ասիկայ է մեր զրած պատկե-
րին մէջ երեցածը։ Բռն-ծուց գաւիթ
կոչուելուն պատճառը 12 առիւծներն
են, որ ալաբաստրէ մեծ աւազան մը կը
վերցընեն, ուսկից ջուրը բղխելով մար-
մարիոնէ յատակին վրայ կ'իյնայ։

Բլէնիւր-թնէրո- սրահը . — ուր որ նոյն
ազնուական ցեղը սպաննուեցաւ Պոսա-
տիլ թագաւորին հրամանովը, և ճեր-
մակ մարմարիոններուն վրայ արեան
կարմիր նշանները դեռ ինչուան հիմայ
կ'երևան։

Բրաբացիէն սրահ . — որուն վրայ
ասանկ գրուած է. «Մտիր ու խնդրէ,
մի վախեր արդարութիւնը պահանջե-
լէն, կը հասնիս ուղածիդ»։

Ալէնիւր-թնէրո սրահը .

Ղեւպաններո- սրահը, — յորում կե-
սարաց յաջորդներուն և կայսերական
իշխանութեան խոնարհիլը տեսնուեցաւ
Բրաբացւոց իշխաններուն առջև։ Նոյն
սրահին մէջն էր որ Կրանատայի վեր-
ջնթեր թագաւորը աս գեղեցիկ պա-
տասխանը տուաւ սպանիացի ասպետի
մը որ իրմէ փերդինանտոսի և Լզապե-
լայի անուամբը հարկ կը պահանջէր .
«Կնա ըսէ քու իշխանիդ որ Կրանա-
տայի թագաւորները, որոնք Կաստի-
լիոյ արքունեացը հարկ կը վճարէին,
մեռան . այսօրուան օրս մեր դրամատե-
ղին ուրիշ բան չի կոփեր բայց եթէ գե-
րեզմաննոցին տախտակը, և նիզակին
երկաթը»։

Բոհարէ-ի շրջապար . — բլրին սեպա-
ցեալ գլխուն վրայ, որուն առջևն է բո-
լոր Բնհամայրայի տեղը . իշխանական
ընտանեաց բնակութեանը համար կը
գործածուէր։

Բաղանեայ սրահներ . — որոնք գրեթէ
բոլոր ժայռերու մէջ փորուած էին, և
ոսկիէ, մարմարիոնէ, ալաբաստր և
պորփիր քարերէ շինուած։

Լէպարեայի պարտէլը . — ուր որ լե-
ցուն ծաղիկ էր և լողացողները հոն կու-
գային ան քաղցր զովութիւնը ու հոտը

վայելելու համար . հոն էր դարձեալ որ իրանատայի թագուհի մը Մպէնխերա . ժի ցեղէն ասպետներէն մէկուն ինջոյք տուաւ :

Երբեք քոյրերու սրահը . — որուն աւանկ կոչուելուն պատճառն է երկու հրաշալի ճերմակ մարմարինէ կոնքերն , որ յատակին մէջ ագուցած են :

Սերջապէս Թափոս-հոյն զարդերուն խափարանը , որն որ զուարճալի բնակարան մըն է , Վոմարէսին քովը , և ուսկից ամբողջ իրանատա կը տեսնուէր . հոն կուգային նաև թագաւորը Մտուծոյ շնորհակալ ըլլալու որ այնպիսի երջանիկ և գեղեցիկ երկրի մը վրայ զիրենք կը թագաւորեցնէ :

Մհամարայի աս պալատը բոլորովին տարբեր է իր գեղեցիկ տեսքովը բոլոր ուրիշ միջին դարու յիշատակներէն . իմաստուն ժողովրդեան մը հանձարը և անորժակի փափկութիւնը կը տեսնուի ասոր մէջ :

Մհամարայի ճարտարապետութիւնը բոլորովին հռովմէական է . իր գաւիթները , սրահակները կամարակապները ու բաղնիքները , կարծես թէ Յուստինիանոսի ատեն շինուած , Ռիւզանդացի ազնուականաց պալատներուն ոճովն են : Սրահները ընդհանրապէս կլոր ու վրանաձև էին , և լոյսը աւելի դռներէն կուգար , որոնք կերպասով գոցուած ըլլալով՝ քիչ անգամ կը բացուէին : ճարտարապետական մանր մասերը գոթացի ոճով յօրինուած են : Պատերուն և կամարներուն նկարները , ինչպէս վերն ալ ըսինք , հնդկաց կերպասներուն և Չինաց յախճապակիներուն պէս էին : Մհամարայի աղբիւրներուն տեղը ինչուան հիմա ալ դեռ կը կը գտնուին այնպիսի մնացորդներ , որ հրէից և Ռաբելոնի ու Վինուէի աւերակներուն հետ շատ նմանութիւն ունին : Պալատին մէջը ամենեւին արձան չգտնուիլը՝ նոր բան մը պիտի չտեսնուի , երբոր մտածենք թէ ինչպէս հրէայք՝ ասանկ ալ Սահմետականք մասնաւոր օրէնքով կը զգուշանային պատկերաց և արձաններու յարգ չտալ . բայց Մհամար

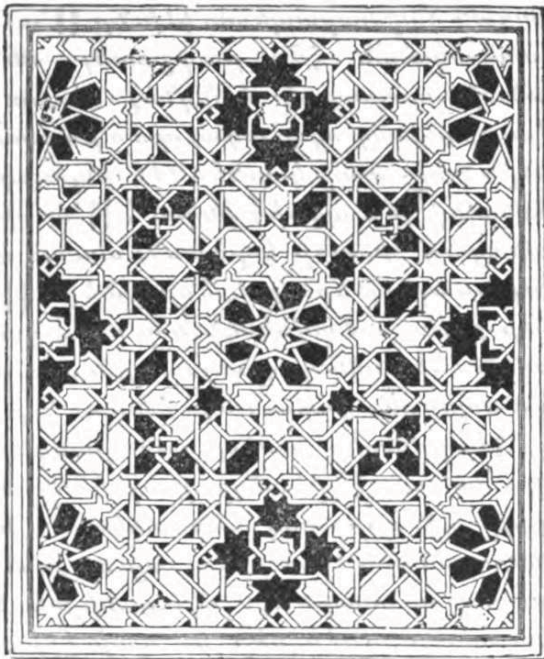
պրայի առիւծները իրենց կեցուածքին ծանրութեամբը և երեսներնուն վրայ ցրցուցած կրքովը զարմանալի են , ևս առաւել այնպիսի ժամանակի մը համար :

Կարողու ե թագաւորը ուզելով Սպանիական ճարտարապետութիւնը Սաւրիտանականին հետ բաղդատել , մեծածախս պալատ մը կանգնել տուաւ , Սաւրիտանացոց թագաւորաց բնակարանին քով . բայց կարծես թէ ինքն ալ իմանալով թէ պղտիկ ինկաւ , Սաւրիտանացոց շինածը կործանել տուաւ և անոր աւերակներովը իրենք շինեց : Սմանք իրեն յաջորդներէն նոր ոճով զանազան սենեակներ զարդարեցին . բայց վերջապէս աս դարուս սկիզբները երբ որ Վաղղիացիք ստիպեցան քանդել զիրանատա , Մհամարայի դղեակը և բերդը հիմնայատակ կործանեցին . և այսօրուան օրս Սաւրիտանացոց թագաւորաց պալատին մէջ մէկ քանի խեղճ զինուորներ , չղջիկներ ու որսի թըռչուններ կը բնակին :

Մայիսի աւերմունքը և թշուառութիւններ մարդուս սրտին վրան մեծ ազդեցութիւն կ'ընեն , մանաւանդ երբ որ յիշենք տեղւոյն հին փառքը և պայծառութիւնը : Հիմա աշտարակ մը միայն կայ , ուր կը տեսնուի դուռ մը , ուսկից դուրս ելաւ Պոպպտիլ թագաւորը երբոր չէր կրնար մէյմ՝ ալ Մհամարա մտնալ , և ինդրեց որ 'ի յիշատակ իր աս խեղճութեանը՝ մէկն ալ չանցնի ան դռնէն . ինդիրքը կատարուեցաւ , և այն բլրին վրայ զորն որ Սպանիացիք Վերջէն շինէ Մարիտանացոց կը կոչեն քիչ մը կանկ առաւ Պոպպտիլ՝ որպէս զի մէկ անգամ մ'ալ նայի իր քաղքին , պալատին , և թագաւորութեանը վրայ . հոն դժբաղդ թագաւորը չկրցաւ ուրիշ բան ըսել , բայց եթէ “Մտուծոյ կամքը կատարուի” :

Թագաւորին ցաւը բոլոր Սաւրիտանացի ժողովրդեան համար ալ էր , և որպէս զի Սպանիացոց պէս յաղթական կերպով իրանատա մտնելը չտեսնէ՝ հեռու տեղ մը քաշուեցաւ : Երբ ցաւը և տրտմութիւնը ունեցան թէ Մ

փրկէի և թէ Սպանիոյ Սաւրիտանա-
ցիքը, որոնք Մահամարայի կործանման
վրայ արտասուելու կուգային, և իրենց
անցեալ մեծութեանը վրայ կ'ողբային:

Միսիոն յԱհամարա .

ԲՆԱԿԱՆՔ

ԿԵՆՏԱՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Քարերու մէջ փակուած ողջ կենդանիք¹:

Եւս ամէն բաներս լսելէն ետեւ մեր
բուն պատմութեանը զանք, որ է մատ-
նաթե² կենդանւոյն նոր գիւտը: Եւս
յառաջ քան զամենայն պէտք է գիտ-
նալ որ ատենով երկրիս երեսը շատ տե-
սակ կենդանիներ կային, հիմակուան-
ներէն տարբեր, որոնց արդ կամայնքները
մնացեր են երկրիս այլ և այլ խորերն
ու քարացած: Եւս խորհրդաւոր ա-
րարչութեան, զոր երկրիս փոփոխական
պայմանը հետզհետէ անհետ ըրաւ
ջնջեց, կը վերաբերին շատ մը թեւաւոր
սողուններ, որոնց իբր յետին և խոնարհ
օրինակ մը հիմա մնացեր է միայն թրու-

չուն վիշապը, որ ըստ քերթողի մը գիր-
է քան զիւր կաթա: (Սեւաւոր սողնոց
կարգէն կը սեպուի ուրեմն մատնաթեւ
ալ, որ շատ տեսակ է, ձեռով նման բայց
մեծութեամբ տարբեր, և ըստ մասին
չղջկան, ըստ մասին թռչնոյ ու ըստ մա-
սին սողնոյ կը նմանի, սակայն իր բնա-
կան յատկութիւնները մտադրութեամբ
քննելով՝ կը տեսնենք որ առաջին երկու
դասերէն կը հեռանայ ու երրորդին կը
մօտենայ: Եւս իսկ իր թեւերը ոչ ա-
ռաջիններուն նման են և ոչ երկրորդնե-
րուն. առաջիններուն մատուրները, բայց
ի բթամատէն, կ'երկրննան ու մաշկ
մը կը տարածեն, որ մէկմէկու հետ
կը միացնէ զանոնք ու թեւի տեղ կը
բռնէ. երկրորդներուն մատուրները հա-
զիւ թէ կ'երեւան և իրարու կպած ա-
մրութիւն կու տան փետուրներուն.
Իսկ մատնաթեւերուն մէկ մատը չափէ
դուրս կ'երկրննայ և մաշկեղէն թեւ ա-
ռած կը տարածէ, մէկալ մատուրները
կարճ են և ազատ ու բան բռնելու կը
ծառայեն: Եւս ակնակապիճներուն
մեծութիւնը կը ցուցնէ թէ գիշերային
կենդանիներ էին, ակուաներէն և ծա-
մեւեաց ձեւէն կ'իմացուի թէ գիշակեր
էին, և գուցէ պզտիկները միջատներ
կ'որսային, իսկ մեծերը՝ սողունք և
ձկունք. մանաւանդ թէ աւելի սողունք,
վասն զի վզերնին կարճ ըլլալով չէին
կրնար քիչ մը խոր ճահիճներու մէջ որ
սալ: Եւս ցամաքային կենդանիներ
ալ ըլլալով՝ թաթերնուն կազմութիւնն
այնպէս որ թէ ծառերու վրայ կրնային
կենալ թռչնոց պէս, և թէ ժայռերէ
վեր մագլցի կրնային ելլել սողնոց պէս:

Աստի թէ որ լրագրաց հաւատանք,
այս տարի այն մեծամողէսներէն մէկ
հատ մը արտէզիայի մը խորչէն ողջ
դուրս ելեր է երբոր խումբ մը գործա-
ւորը Սէն-Լիզիէի և Եանսիի երկաթու-
ղիներն իրարու հետ միացնելու հա-
մար քարաժայռեր կը կտրէին: Եւս
հրէշ կենդանին, որ այնչափ հարկաւ
ւոր դարեր այն խաւարային մենարանին
մէջ ողջ մնացեր էր, օդ և լոյս տեսածին
պէս մէկէն հոնտեղի աշխատաւորաց

¹ Տես Երես 301: ² Գլ. Pterodactyle.